

család múltjáról. (Verzár Edit Uzonban lakik, testvére, Jenő pedig Magyarországon, felesége, *Verzár Éva* írónő).

A Verzár család a másik, szintén örmény eredetű uzoni családdal, a Temesváriakkal házasság révén rokonságban áll. *Verzár Gergely* és *Temesvári Anna* házasságából öt gyermek született: Jenő, Róza (*Csíky János* felesége), Eliz (lány), Gyula (Budapesten nyoma veszett), Nándor (úrfi). A család tulajdonában lévő mellékelt fénykép tanúskodik az akkori kor életviteléről, az öltözködésről.

Hogy milyen lehetett egy ilyen család élete? Rejtélyes és mégsem. Pontosság, szorgalom, tanulás, a munka szeretete

jellemezte őket. Ők is, mint a székely ember, a földet tartották az igazi biztonságban. Tudták az ősi törvényt: a föld soha nem csapja be gazdáját, ha az hűséges hozzá. Egyik évben szegényes a termés, de a következő esztendő pótolhatja azt. A föld nem más, mint az élet édesanyja. Ez jelenti a jövő biztonságát. Nem csoda, hogy Uzon határában most is egy nagy terület a Verzár-tag nevet viseli... Ha az uzoni temetőt alaposan végigjárjuk, más örmény nevet is találunk a sírköveken: a *Korbridzsán*, *Bogdán*, *Korbuly* családét.

Ambrus Anna nyugdíjas tanárnő

Forrás: Háromszék, 2014. december 12.

Ünnepi események zárandokhelyéül szánt udvarhelyi magyarörmény emlékhely

A Székelyudvarhelyi Magyarörmény Kulturális Egyesület tagsága, valamint a Terézvárosi és a Budaörsi Örmény Önkormányzat együttműködésével készült el a helyi magyarörmények emlékhelye. Megáldását az örmény népirtás 103. évfordulóján tartják az udvarhelyi magyarörmények nemzeti, történelmi és hitbéli összetartozásáért. A székelyudvarhelyi Szent Miklós-plébániatemplom övezetében látható a magyarörmény, illetve örmény katolikus hagyományaik mementója, a szerény, örmény motívumú plakett és a fölél emelkedő kereszt. Az egyesület elnöke, *Minier Ottó* vallja: mély lelki örömet jelent számára a rég megáldott emlékhely megvalósulása.

A helyi plébánia és a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség beleegyezését adta az emlékhely kialakítására, megépítésére. A Szent Miklós-hegyi Plébánia hozzájárulásával egyesületünknek átadták az egykori *dr. Petru Groza*-szobor talapzatát. Hosszas taposással sikerült beszerezni minden bürokratikus okmányt. Így jöhetett létre a genocídiumra emlékeztető, ugyanakkor egyesületünk ünnepi eseményeinek helyszínéül szolgáló zárandokhely, ahol a

későbbiekben koszorút és virágot helyezhetünk el őseink emlékére. Szeretnénk, ha az utókornak is megmaradna – fogalmazott az elnök. Az egykori szobortalapzatra fekete gránit plakett került, amelyen magyar és örmény nyelven olvasható „A székelyudvarhelyi magyarörmények emlékére” felirat, az állítatók nevei, az évszám és a tájainkon ritkán látott örmény kereszt, khachkar (ejtsd: kácskár) grafikai ábrázolása. Az udvarhelyi emlékhelyen az

örmény kereszt rajzolata egyben utalás az égtájak szerint betájolt, domborfaragással díszes kőlapra, a khachkarra, amely nemcsak az ősi és apostoli kereszténység nyílt megvallása, hanem az örmény lelkiület és egység kifejezése is. Az Örményország-szerte lépten-nyomon látható khachkarok emlékhelyjelzők, templomon

kívüli, könnyen elérhető kegyhelyek, síremlékek vagy győzelmi emlékművek. Központi, meghatározó eleme a kereszt. Keretbe foglalva. Üzenete: Krisztust díszes és jól meghatározott keretek közt illik érvényre

juttatni. A kehelyből, sírból, angyali szárnyak tartásából kiemelkedő kereszt a felátadás és az újjászületés győzelmét mutatja. Az indás elemek, amelyek a rajzolatokat adják, az elpusztíthatatlanságot, a gyümölcsstermő képesség hordozását jelképezik. A bonyolult gyűrűzés és kacskaringózás a változó sors bonyolultságára figyelmeztetnek, biztatással: végül minden az örökkévalóság és az élet rajzolatát adja ki, a kereszt részeként. A spirál a halál romlását de az életre való kibontakozás lehetőségét jelzi köveken, épületeken.

A napokban kialakított emlékhely grafikája emlékeztet arra is, hogy az örmény nép 301-ben, a világon elsőként vette fel a kereszténységet. Ez a hit biztosította számára a lelki, erkölcsi és szellemi erőit, hogy átvészelve az évszázadok viszontagságait. De emlékeztet az örmény genocídiumra is. 1915 és 1920 között 2,2 millió örmény halt erőszakos halált, tűnt el szülőhelyéről Törökországban. Velük kapcsolatban

használták először a 20. században a gyászos csengésű holokauszt szót. Egy egész világ pusztult velük, két évezred hite és történelme. Hivatalosan máig nincs elismerve a népirtás, tilos róla megemlékezni, szóba hozni. Ott, ahol történt, az emlékműállítás is – törvény bünteti mind a mai napig. A centenárium kapcsán a ma-

gyarörmény gyökerűek kegyelete khachkarokat emelt Debrecenben és Veszprémben. Erdélyben az első khachkart a gyergyószentmiklósi örmény katolikus templom bejáratánál állították: Örményországból

származó tufába, magyarországi képzőművészek domborfaragással, az anyagában több mint ezer éve használt motívumvilággal készítették, amely az örmények Gyergyószentmiklóson való megtelepedésének 380. évfordulójára készült.

Bár az egykori székely anyaváros nem rendelkezik olyan örmény múlttal, mint Erdély több települése (Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Erzsébetváros, Szépvíz), biztosak lehetünk abban, hogy a 19. század második felétől már tekintélyes létszámban öregbítették a város kulturális életét és gyarapították gazdasági fejlődését – tudtuk meg *Mátyás Károly* főesperestől. „*Gróf Majláth Gusztáv Károly*, Erdély főpáστοra 1906-ban felszólította a plébánosokat, hogy azokban a helységekben, ahol több örmény család él, *Világosító Szent Gergely* napján az örmény híveknek ünnepélyes szentmisét végezzenek és a papi zsolozsmát is a szentről válasszák. Ebből az alkalomból magyar nyelven megjelentette

az örmények nagy szentjének életét. Az akkori székelyudvarhelyi főesperes-plébános *Gróf Zabolai Mikes János* nagy szeretettel fogadta, és igénybe vette az udvarhelyi örmények segítségét a lelkipásztori munkában. Az egyháztanács tagjai között pedig ott találjuk *Dragomán Domokost, Esztegár Gerőt, Flórián Kristófot*, valamint az Ol-táregylet elnökeként *dr. Vass Lajosné* – tette hozzá. Székelyudvarhely magyarörményeinek egyesülete az örmény hagyományokat, szokásokat, kultúrát, gasztronómiát szeretné megőrizni és megismertetni, ugyanakkor a helyi kultúrát gazdagítani, gyarapítani. Olyan polgárok szeretnének lenni, mint nagy eleik, akiknek nevét megörököltette a várostörténet. Az emlékhely gránitjának szilárdsága az örök

emlékezés jelképe, a rajta látható khachkar pedig az örmény önazonosságtudat és eme nép fennmaradási reményének legmeghatározóbb szimbóluma. A múltnak, jelennek és jövőnek üzenő ünnepségre április 22-én délután öt órától kerül sor. Az avatást követően a Szent Miklós-plébánia-templomban szentmisét celebrál *Gáll Hunor*, a gyergyószentmiklósi örmény szerzetesüldözöttség plébánosa.

Molnár Melinda

Fotó: Veres Nándor

2018. április 15.

(Székelyhonról másolva: <https://szekelyhon.ro/aktualis/unnepi-esemenyek-zarandokhelyeul-szant-udvarhelyi-magyarormeny-emlekhely>)

Minden vasárnap elhangzik...

„Egyszülött Fiú és Isten Igéje, hallhatatlan Lényeg, aki elfogadta, hogy testet öltess a mindenkor szűz Szent Istenszülőtől, változás nélkül emberré válván, keresztre feszítettek, Krisztus Istenünk, haláloddal legyőzted a halált; aki egy vagy a Szentháromságból, az Atyával és Szentlélekkel együtt dicsérendő, üdvözíts minket.”

Jézus kettős természete szerint ember is volt. A szó legigazibb valóságáig. Az evangéliumok bizonyítják ezt. Látva az emberi életet, felsóhajt: „szomorú az *Én lelkem mindhalálíg*.” A kétség is gyötri – nem csak a kereszten – : ha az Emberfia visszatér, vajon talál-e hitet a földön? Az evangéliumok – Máté és Lukács – beszámolnak születéséről, de a további kettő (Márk és János) inkább működése három évre teszik a hangsúlyt. Egy kivétel van rejtett életéből: a 12 éves Jézus a templomban (Lk 2,41-52). A mediterrán vidéken egy 12 éves megfelel a mi éghajlatunkon, kultúrkörünkben egy 13-14 évesnek, mikor az öntudat már ébred, mint itt is: „*Atyám házában kell lennem*”, s itt az Atya nem Szent Józsefre vonatkozik! Az Orlay utcai oltárképen is Mária karjaiban egy idősebb korú Jézus látható!

dr. Sasvári László

Helyreigazítás

A Füzetek 2018. március-április száma 15. oldalán a báró *Dániel Ernő* családjáról írott olvasói levélben elírás történt: *eleméri és ittebei Kiss Auguszt*a szül. 1822. dec. 31. Eleméren, keresztelés u.ott 1823. január 3., elhunyt 1900. március 18.-án ugyanott.